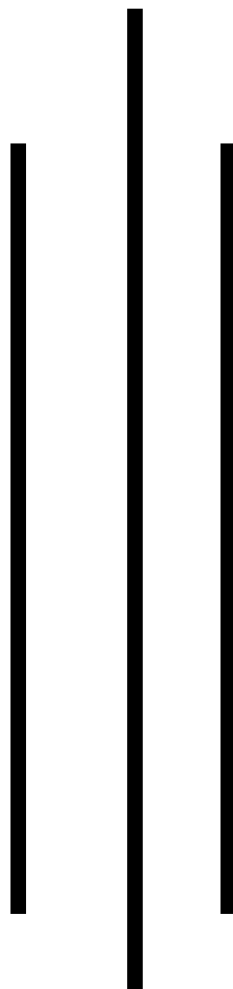

नेपाल राष्ट्र बैंक वित्तीय जानकारी इकाईले सम्पत्ति
शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण गर्ने सम्बन्धमा मनि
चेञ्जरलाई जारी गरेको निर्देशन

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
वित्तीय जानकारी इकाई
२०६६, मंसिर

सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को दफा १० को उपदफा (३) तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण नियमावली, २०६६ को नियम ७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी वित्तीय जानकारी इकाईले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट ईजाजतपत्र प्राप्त मनि चेञ्जरलाई देहाय बमोजिमको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. आफ्नो ग्राहकको स्पष्ट पहिचान (Know Your Customer) कायम गरी सोको विवरण

राख्नु पर्ने:

- (१) मनि चेञ्जरले आफ्ना ग्राहकहरुको स्पष्ट पहिचान खुल्ने गरी अनुसूचि - १ बमोजिमको कागजात तथा विवरण लिई सोको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
- (२) मनि चेञ्जरले अनुसूचि - १ मा उल्लिखित विवरणका अतिरिक्त आवश्यकता अनुसार ग्राहकको परिचय खुल्न सक्ने अन्य थप सूचनाहरु लिन सक्नेछ ।

२. फारम भराउनु पर्ने:

मनि चेञ्जरले यस निर्देशनमा उल्लेख भएबमोजिम ग्राहकहरुको स्पष्ट पहिचान, सटही रकम तथा श्रोत खुल्ने फारम तयार गरी सो फारममा सम्बन्धित ग्राहक तथा आफ्नो तर्फबाट हस्ताक्षर गरी अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

३. ग्राहकले विवरण दिनु पर्ने:

दफा १ बमोजिम मनि चेञ्जरले आवश्यक विवरण माग गर्दा त्यस्तो विवरण उपलब्ध गराउने दायित्व सम्बन्धित ग्राहकको हुनेछ । जुनसुकै कारणले त्यस्तो विवरण नदिने वा दिन नसक्ने ग्राहकसँग मनि चेञ्जरले आफ्नो सटही गर्न इन्कार गर्न सक्नेछ । कुनै कारणले ईन्कार गर्न नसकिने अवस्था भएमा त्यस्ता ग्राहकसंगको सटहीलाई शंकास्पद सटही मानि सोको विवरण अनुसूचि - ३ बमोजिमको ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

४. सीमा वा सो भन्दा बढी रकमको सटहीको विवरण दिनुपर्ने:

- (१) मनि चेञ्जरले कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाले एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा पाँच लाख (नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको सीमा रकम) वा सो भन्दा बढीको रकम* सटही गरेकोमा सोको विवरण अनुसूची - २ बमोजिमको

* रकम भन्नाले कुनै पनि मुल्य भएको कार्ड, कुपन, मुद्रा, टोकन, कोड वा अन्य कुनैपनि विद्युतिय वा मौद्रिक उपकरणलाई समेत जनाउछ ।

ढाँचामा त्यस्तो सटही भएको मितिले सात दिन भित्र वित्तीय जानकारी इकाइमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण: “सीमा रकम” भन्नाले सटही हुन आएको भा.रु. वा परिवर्त्य विदेशी मुद्रालाई सो दिनको सटही दरले गुणन गर्दा हुन आउने नेपाली रुपैयाँ पाँच लाख बराबरको रकमलाई जनाउँदछ ।

- (२) उपदफा (१) मा तोकिएको सीमा वा सो भन्दा बढी रकमको सटही गर्ने ग्राहक तथा सटहीको विवरण छुट्टै वही खडा गरी राख्नु पर्नेछ, र त्यस्तो रकमको श्रोत समेत सम्बन्धित ग्राहकबाट उल्लेख गर्न लगाई दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको सीमा वा सो भन्दा बढी वा घटीको कारोवार शंकास्पद देखिएमा शंकास्पद कारोवारमा समेत सो विवरण खुलाई पठाउनु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण: सटही भन्नाले नेपाली मुद्राबाट कुनै पनि विदेशी मुद्रा वा विदेशी मुद्राबाट नेपाली मुद्रा वा कुनै विदेशी मुद्राबाट अन्य विदेशी मुद्रामा नगद वा कुनै पनि प्रकारको चेक वा अन्य विनिमेयका उपकरणबाट भएको सहटी कारोवारलाई सम्झनु पर्छ ।

५. शंकास्पद सटहीको विवरण पठाउनु पर्ने:

- (१) मनि चेञ्जरले देहाय बमोजिमको अवस्था रहे भएमा त्यस्तो कुनै पनि शंकास्पद सटहीको सूचना अनुसूची - ३ बमोजिमको ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाईलाई तत्काल दिनु पर्नेछ:-
 - (क) तोकिएको भन्दा बढी दरमा खरिद गर्ने वा कम दरमा बिक्री गर्न खोजिएको सटही,
 - (ख) सानो सानो नोट वा चेक वा अन्य रकमलाई ठूलो वा एउटै नोट वा चेक वा अन्य विनिमेय उपकरणमा सटही गर्न खोजिएको वा गरिएको सटही,
 - (ग) ठूलो दरको नोटमात्र लिई दिई सटही गर्न खोजिएको सटही,

- (घ) अनुसूची - १ बमोजिमको कागजात पेश नगर्ने वा गर्न नसक्ने ग्राहकसंगको सटही,
- (ङ) आफूलाई उपलब्ध गराईएको विवरणसँग मेल नखाने प्रकृतिको सटही,
- (च) नेपाल सरकारले आतंकवादी वा अपराधिक गतिविधिमा सम्लग्न भनि तोकिएका व्यक्ति वा संस्था, वा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा संयुक्त राष्ट्र संघले विभिन्न प्रस्ताव मार्फत आतंकवादी वा अपराधिको सूचीमा राखेका व्यक्ति वा संस्थाको सटही
- (छ) कुनै पनि किसिमले शंकास्पद देखिने सटही वा सम्पत्ति सुद्धीकरण गर्ने उद्देश्यले वा आतंककारी वा अपराधिक गतिविधिलाई प्रोत्साहन गर्ने गरी गरेको वा भएको देखिने वा शंका लाग्ने सटही,
- (ज) कुनै पनि किसिमका आतंककारी गतिविधि, आतंकवादी संगठन वा कुनै पनि अपराधिक कार्यलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउने देखिएको सटही,
- (झ) ग्राहकको सामान्य आर्थिक अवस्थाले गर्न संभव नदेखिने किसिमका कुनै पनि सटही,
- (ञ) आय श्रोत नखुलेको वा नखुलाएको वा श्रोतको बारेमा चित्तबुभदो विवरण प्राप्त नभएको अवस्थाको सटही,
- (ट) शंकास्पद सटही गर्न प्रयास गर्ने व्यक्तिको सटही,
- (ठ) कुनै पनि हिसावले अस्वभाविक वा शंकास्पद देखिने सटही,
- (ड) वित्तीय जानकारी इकाईले समय समयमा तोकेका अन्य सटहीहरु ।
- (२) मनि चेञ्जरले शंकास्पद सटही भनी वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिएका जानकारीको छुट्टै पुस्तिका खडा गरी अनुसूची - ४ बमोजिमको अभिलेख तथा वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गरिएको सटहीको विवरण पाँच वर्षसम्म सुरक्षित रूपमा राख्नु पर्नेछ ।
- (३) शंकास्पद सटहीको हकमा विवरण पठाउनका लागि सटहीको कुनै सीमा रहने छैन ।

- (४) कुनै शंकास्पद सटहीको प्रयास र त्यस्तो कार्य गर्न कुनै किसिमले सहयोग गर्ने कार्य समेत शंकास्पद सटही मानी वित्तीय जानकारी इकाईलाई सूचना दिनु पर्ने छ ।

६. जोखिमको वर्गिकरण तथा न्यूनिकरण:

- (१) मनि चेञ्जरले आफ्ना ग्राहकहरुको सटहीको मात्रा, प्रकृति र क्षेत्र हेरी ती सटहीमा अन्तरनिहित जोखिमलाई पहिचान गरी वर्गिकरण गर्नु पर्नेछ । यसरी वर्गिकरण गर्दा कम्तीमा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :-
- (क) अत्याधिक जोखिम भएका सटही
- (ख) जोखिम भएका सटही
- (ग) न्यून जोखिम भएका सटही
- (२) उप-दफा (१) बमोजिम वर्गिकरण भएका सटहीको समय समयमा पुनः समीक्षा गर्नु पर्ने छ ।
- (३) उप-दफा (१) बमोजिम वर्गिकरण गर्दा अस्वभाविक किसिमका सटही गर्ने ग्राहक; राजनैतिक, व्यवसायिक, सामाजिक, वित्तीय, प्रशासनिक आदि क्षेत्रमा उच्च तहमा कार्यरत वा कार्य गरिसकेका व्यक्ति; अन्तरदेशीय सटही गर्ने, सम्पत्ति शुद्धिकरण र आतंकवादी क्रियाकलाप रोक्ने सम्बन्धमा आवश्यक मापदण्ड नअपनाएका देशका ग्राहक; शंकास्पद कारोवारको आधार भएका ग्राहक तथा सटहीहरु र वित्तीय जानकारी इकाईले अत्याधिक जोखिम भएका सटही भनी तोकेका सटहीलाई अत्याधिक जोखिम अन्तर्गत राखी त्यस्तो कारोवार गर्दा विशेष सतर्कता अपनाउनु पर्ने छ ।

७. विवरण पठाउने सम्बन्धि व्यवस्था:

- (१) मनि चेञ्जरले वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिनु पर्ने सूचना तथा विवरण अनुसूची - २ वा अनुसूची - ३ बमोजिमको ढाँचामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) शंकास्पद वा तोकिएको सीमा भन्दा बढीको सटहीलाई पत्र वा फ्याक्स, ईमेल जस्ता विद्युतीय संचार माध्यमबाट वित्तीय जानकारी इकाईलाई प्रदान गर्न

सकिनेछ । फ्याक्स, ईमेल जस्ता माध्यमबाट जानकारी प्रदान गरिएको भएमा तत्काल अन्य माध्यमबाट सोको पुष्टी गर्नु पर्नेछ ।

- (३) वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिइएको विवरणमा कुनै कुरा छूट भएमा वा त्यस्तो कारोबार गर्दाका समयमा सम्बन्धित व्यक्तिले पेश गरेको विवरण वा जानकारी भन्दा फरक विवरण वा जानकारी पछि प्राप्त भएमा सम्बन्धित मनि चेञ्जरले सोको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई तुरुन्त दिनु पर्नेछ ।
- (४) यस निर्देशन अनुरूप तयार पारिएको ग्राहकको विवरण, कारोवार तथा वित्तीय जानकारी ईकाईमा पठाएको सूचनाको विवरण पाँच वर्षसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

८. जानकारी तथा तालिम:

मनि चेञ्जरले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंककारी गतिविधिमा हुने लगानी नियन्त्रण गर्न आवश्यक पर्ने कुराहरुको आन्तरिक व्यवस्थापन गर्न आफ्ना संचालक तथा कर्मचारीहरुलाई आवश्यक तालिम एवं जानकारीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

९. नियमन: तथा अनुगमन:

- (१) वित्तीय जानकारी इकाईले सम्पत्ति सुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन तथा सो अन्तर्गत जारी भएको नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेश बमोजिम गरेका काम कुराको समय समयमा अनुगमन गर्न गराउन सक्नेछ ।
- (२) उप-दफा (१) बमोजिम अनुगमन गर्दा गराउदा आवश्यक सम्पूर्ण सहयोग गर्नु गराउनु सम्बन्धित मनि चेञ्जरको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. गोप्यता भङ्ग गर्न नहुने:

मनि चेञ्जर वा सोको कुनै पनि कर्मचारी, पदाधिकारी वा प्रतिनिधिले वित्तीय जानकारी इकाईलाई प्रदान गरेको सूचना, जानकारी, अनुसन्धान तथा तहकिकातको सिलसिलामा वा आफ्नो कर्तव्य पालन गर्दा ज्ञात हुन आएको कुनै पनि तथ्य वा दाखिला भएको कुनै लिखतको गोप्यता प्रचलित कानूनले बाध्य

गरेको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा भङ्ग गर्नु वा ग्राहक लगायत अन्य कोही कसैलाई कुनै पनि तरिकाबाट जानकारी दिनु हुदैन ।

११. आन्तरिक निर्देशिका:

- (१) सम्पत्ति सुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, नियम तथा यस निर्देशनको अधिनमा रही मनि चेन्जरले सम्पत्ति सुद्धिकरण तथा आतङ्ककारी कार्यमा हुने वित्तीय लगानी निवारण, जोखिम नियन्त्रण, आन्तरिक नियन्त्रण, ग्राहकको उपयुक्त पहिचान, जानकारी व्यवस्थापन, अभिलेख, शंकास्पद कारोवार पहिचान तथा दिनु पर्ने सूचना विवरण एवम् ऐन, नियम, निर्देशनको पालना सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गरी सोको प्रतिलिपी सहितको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई पठाउनु पर्नेछ । यस्तो निर्देशिकामा आफ्नो ग्राहकको पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि, ग्राहक स्वीकार प्रक्रिया, ग्राहकको परिचय गर्ने प्रक्रिया, ग्राहकको कारोवारको अनुगमन प्रक्रिया र जोखिम व्यवस्थापन प्रक्रिया जस्ता विषय समेत उल्लेख हुनु पर्नेछ ।

१२. ऐन, नियम, निर्देशनको कार्यान्वयन गर्ने दायित्व:

- (१) सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, नियम वा सो अन्तर्गत जारी भएका निर्देशन, आदेश, परिपत्र तथा सम्बद्ध अन्य कानून बमोजिम विवरण तथा सूचना प्रदान गर्ने कार्य सुरक्षित स्थानमा गोपनियता कायम रहने गरी गर्ने व्यवस्था मिलाउने जिम्मेवारी सम्बन्धित मनि चेन्जर प्रमुख तथा सोको संचालकको हुनेछ ।
- (२) यस निर्देशन बमोजिम भए गरेका काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन तयार पारी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र एक प्रति वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउनु पर्ने छ ।

१३. जरिबाना र कारवाही:

- (१) सम्पत्ति सुद्धिकरण (मनि लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ तथा सो अन्तर्गत जारी भएको नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेश बमोजिम तोकिएको समयमा

वित्तीय जानकारी इकाईलाई जानकारी उपलब्ध नगराउने मनि चेञ्जरलाई उक्त ऐनको दफा ३१ बमोजिम वित्तीय जानकारी इकाईले जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

- (२) सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरीङ्ग) निवारण ऐन वा सो अन्तर्गत जारी नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेशको उल्लंघन गर्नेलाई सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरीङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

नोट: विवरण पठाउदा देहाय बमोजिमको ठेगानामा पठाउनु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
वित्तीय जानकारी इकाई
बालुवाटार, काठमाण्डौ
फोन: ४४१९८०४, ४४१९८०५, ४४१९८०७ (Ext. ४१४, ४१७, ४१८)
फ्याक्स: ४४४१०५१
इमेल: reportfiu@nrb.org.np

अनुसूची - १

ग्राहक परिचय सम्बन्धी प्रक्रिया

- (क) स्पष्ट नाम, थर, वतन
- (ख) नागरिकता वा राष्ट्रिय खुल्ले परिचय पत्र (भा.रु. सटहीको हकमा)
- (ग) राहदानी (Passport) तथा प्रवेशाज्ञा (Visa) को प्रतिलिपी वा सम्बन्धित कार्यालयको पत्र (विदेशी मुद्रा सटहीको हकमा)
- (घ) अस्थायी ठेगाना
- (ङ) सम्पर्क टेलिफोन नं. (उपलब्ध भएमा)
- (च) ऐन बमोजिम मनी चेन्जेर आफैले आवश्यक ठानेका अन्य कागजात तथा विवरण

